

Збірник наукових праць викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки та 30-річчя діяльності аспірантури // за загюред. Галини Киричук, Тетяни Боцян, Інеси Новіцької. Вип.1. Житомир: ЖДУ імені Івана Франка.2022

Максимець С.М.

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ

В умовах мінливого сьогодення гостро постає питання можливості особистості швидко та ефективно адаптуватися, самостійно орієнтуватись у дійсності, знаходити нестандартні рішення нових проблем. На реформування освіти загалом та конкретних її установ, зокрема, впливають соціально-економічні, політичні, організаційні суперечності, що позначається на статусі співробітника Інклюзивно-ресурсного центра (ІРЦ) як представника вразливої верстви населення.

На фоні негативних змін моральних і загальнолюдських цінностей, різке зниження соціального статусу збільшується кількість тих, хто не усвідомлює своєї професійної та людської значущості, морально регресує, втрачає можливість адекватної адаптації. Все це призводить до зниження якості професійної діяльності виникнення психічних розладів, загальної апатії, втоми, відчаю, дратівливості тощо.

Протягом тривалого періоду психологічною наукою активно досліджуються аспекти психологічного забезпечення різного роду професійної діяльності. Разом з тим, на сьогодні, комплексне дослідження проблеми психологічного забезпечення співробітників інклюзивно-ресурсних центрів не здійснювалось.

Організація надання ефективної допомоги дітям з особливими потребами значним чином залежить від ефективної діяльності співробітників ІРЦ.

Важливе значення в цьому відіграє психологічне забезпечення цієї діяльності. Під останнім, на нашу думку, слід розуміти сукупність взаємопов'язаних заходів спрямованих на формування і розвиток у співробітників ІРЦ відповідних знань, умінь та якостей, які забезпечують їх психологічну готовність до організованих, активних та ефективних дій під час здійснення професійної діяльності, пов'язаної із забезпеченням особливих освітніх потреб.

Психологічне забезпечення вимагає системного підходу, організації діяльності працівників на різних рівнях: окремої особистості, первинного колективу, міжгрупової взаємодії, всієї організації в цілому. Такий підхід демонструє складність і різноманітність психологічного забезпечення діяльності фахівців організації та необхідність використання різних форм і методів для визначення належного рівня психологічного забезпечення професійної діяльності [5].

Важливим проявом сутності та свідомості співробітника ІРЦ є його почуття. Від того як даний працівник ставиться до осіб, з особливими освітніми потребами, до інших людей, своєї справи, залежить успіх професійної діяльності його, подальші освітні успіхи вихованців та діяльності ІРЦ загалом.

З метою підвищення професіоналізму працівників ІРЦ було визнано доцільним підвищити їх рівень творчості, творчого потенціалу та креативності. Невід'ємною особливістю творчої особистості в сфері професіоналізації є внутрішні умови її продуктивної творчої діяльності. Творчий розвиток у співробітників ІРЦ – це теоретичне і практичне набуття психологічних знань і вміння застосовувати отримані знання в реальних життєвих і професійних ситуаціях.

Визначено, що одним із найефективніших методів для належного забезпечення розвитку емоційно-вольової сфери та креативності працівників ІРЦ є метод арт-терапії.

Є різні трактування поняття «арт-терапія». Серед вітчизняних науковців можна виділити позицію О. Сороки, яка трактує «арт-терапію як інноваційну освітню технологію «лікування» засобами образотворчого мистецтва, а саме малюнком, графікою, живописом, скульптурою для гармонійного розвитку

особистості. Як допоміжні засоби в арт-терапії використовують музику, казку, танець, гру, драму тощо» [5, с. 34]. О. Вознесенська пояснює арт-терапію як «метод оздоровлення за допомогою творчого самовираження. Зцілення передбачає духовну цілісність, гармонію духа і тіла» [1, с. 20]. З позиції Л. Калініної, арт-терапія є «терапією, змістом якої є художня творчість людини» [2, с. 25]. Заслуговують на увагу й погляди на арт-терапію О. Смілянець, яка вважає її «методом лікування за допомогою художньої творчості, що сприяє вираженню агресивних почуттів у соціально допустимій формі; дає основу для інтерпретацій і діагностичної роботи в процесі терапії; дає змогу працювати з думками і почуттями, які здаються нездоланими; сприяє виникненню відчуття внутрішнього контролю й порядку; розвиває й посилює увагу до почуттів» [4, с. 473].

Аналіз досліджень щодо розробленості проблеми психологічного забезпечення співробітників ІРЦ за допомогою методу арт-терапії, дозволяє стверджувати, що за останні століття вона набула широкого поширення в медичній, психолого-педагогічній практиці, зокрема для подальшої ефективної соціальної інтеграції дітей з обмеженими можливостями.

За допомогою останнього знімається емоційна напруженість, формується єдиний вольовий акт, а також здійснюється мотивація самореалізації у творчості.

Недостатній рівень розвитку емоційно-вольової сфери та креативності співробітників ІРЦ обумовлюють проведення корекційно-розвивальної програми з використанням арт-терапевтичних технік, завданнями якої є: корекція труднощів у розвитку емоційно-вольової сфери за допомогою методів арт-терапії; набуття навичок саморегуляції, подолання бар'єрів у спілкуванні; розвиток комунікативної компетентності, моральних якостей: доброзичливості, співчуття, взаємодопомоги, поваги; усвідомлення і подолання бар'єрів для прояву і розвитку творчого мислення; усвідомлення характеристики креативного середовища; формування навичок і умінь управління творчим процесом.

Методи арт-терапії своєю екологічністю і ненав'язливістю дають можливість працювати з різними станами особистості та при цьому досягати високих терапевтичних результатів.

Література:

1. Вознесенська О. Л. Арт-терапія як засіб психо-соціального відновлення особистості. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2015. № 4. С. 28-34.
2. Калініна Л.А. Використання лялько-терапії як напрямку арт-терапії у корекційній роботі з дітьми, які мають проблеми у розвитку. Наукові праці: науково-методичний журнал (Серія : Педагогіка). 2009. Вип.95. Т.105. С.25–30.
3. Ліпатов І.І. Особливості психологічної адаптації військовослужбовців до бойової діяльності: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.09 / Харківський військовий університет. Харків, 1996. 23 с.
4. Смілянець О. Корекція девіантної поведінки підлітків засобами арт-терапії. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України, за ред. академіка С. Д. Максименка. К., 2009. 667с.
5. Сорока О. В. Арт-терапія: до питання термінології. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти. 2015. Вип. 18. С. 299-306.